

เอกสารวิชาการส่วนบุคคล

(Individual Study)

เรื่อง

หลักสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย

Rule of Human right in Thailand

จัดทำโดย

พล.ต.ต.วิชัย สังข์ประไพ

รหัส ๕๕๐๔๓๒

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรหลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย รุ่นที่ ๑

วิทยาลัยรัฐธรรมนูญ

สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
Abstract	ข
๑. บทนำ	๑
๒. ความหมายของหลักสิทธิมนุษยชน	๓
๓. ความสำคัญของสิทธิมนุษยชน	๔
๔. การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย	๕
๕. พระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒	๑๒
๖. แนวทางแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนของประเทศไทย	๑๔
๗. บทสรุปของนำหลักสิทธิมนุษยชนมาใช้ในประเทศไทย	๑๕
บรรณานุกรม	๑๘
ภาคผนวก	๑๙

หลักสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย

๑. บทนำ

สิทธิมนุษยชนเป็นลักษณะหนึ่งของอารยธรรมโลก (World Civilization) ของมนุษย์ที่พยายามวางระบบความคิดเพื่อให้คนทั่วโลกเกิดความระลึกรู้ และคำนึงถึงคุณค่าของความเป็นมนุษย์ ตั้งแต่ยอมรับความเป็นมนุษย์ ศักดิ์ศรี ชาติกำเนิด สิทธิต่างๆที่มีพื้นฐานมาจากความชอบธรรม ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งสิทธิตั้งแต่กำเนิด โดยให้ความสำคัญกับคำว่าชีวิต (Life) (ชะวัชชัย ภาคินธู, ๒๕๔๘:๑) นอกจากนี้ สิทธิมนุษยชน ยังมีความสำคัญในแง่ของการเป็นหลักประกันของความเป็นมนุษย์สิทธิ และ เสรีภาพ และสภาวะโลกปัจจุบันเรื่องของสิทธิมนุษยชนก็ไม่ใช่เรื่องประเทศใดประเทศหนึ่งเท่านั้น หากแต่เป็นเรื่องที่สังคมทั่วโลกต้องให้ความสำคัญ โดยประเทศที่เป็นสมาชิกขององค์การสหประชาชาติ หรือผูกพันตามพันธกรณีแห่งกฎบัตรสหประชาชาติ และที่สำคัญเรื่องของสิทธิมนุษยชนยังได้ถูกนำไปใช้ในทางการเมือง เศรษฐกิจระหว่างประเทศ เช่น การละเมิดสิทธิมนุษยชนในพม่าทำให้สหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรปคว่ำบาตรทางการทูต การงดการทำการค้าด้วย หรือกรณีการส่งกองกำลังทหารของสหประชาชาติเพื่อเข้าไปยุติการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ ในบอสเนีย เฮอร์เซโกวีนา และในโคโซโว ของอดีตประเทศยูโกสลาเวีย เป็นต้น (กมล พลวัน, ๒๕๔๗:๒-๓) ด้วยสาเหตุและความสำคัญดังกล่าวมาข้างต้น ดังนั้น นักการเมือง นักบริหารและนักวิชาการ จึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญในการศึกษาเรื่องสิทธิมนุษยชน เพราะมีความสำคัญทั้งในด้านสังคมโลกและการสร้างประชาธิปไตยในทุก ๆ สังคม

สังคมไทยเป็นสังคมที่ถูกปกครองในระบบสมบูรณาญาสิทธิราชมาโดยตลอด ดังนั้นในเรื่องของสิทธิมนุษยชน หากจะมีการพิจารณาเรื่องนี้อย่างจริงจังก็จะพบว่า การเรียกร้องเพื่อสิทธิมนุษยชนจะมีมาโดยตลอด โดยเฉพาะการปกครองในระบบเจ้าขุนมูลนาย ซึ่งจะมีความไม่เท่าเทียมกันในความเป็นมนุษย์อยู่มาก โดยเฉพาะในเรื่องของสิทธิสตรีหรือสิทธิของทาส เป็นต้น

สำหรับในประเทศไทย สิทธิมนุษยชนในสังคมไทย ได้มีพัฒนาการของการต่อสู้เพื่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์/สิทธิมนุษยชนในสังคมนั้นมีมาช้านาน สถานการณ์สำคัญของ

สังคมไทยที่ถือว่าเป็นมติดีการต่อสู้เพื่อสิทธิเสรีภาพ ตั้งแต่ในยุคเริ่มเปิดประเทศภายหลังสนธิสัญญาบาวริง ยุคของการเลิกทาสในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า เหตุการณ์ ร.ศ.๑๐๓ ที่ชนชั้นสูงบางกลุ่มเรียกร้องให้เปลี่ยนแปลงการปกครอง หรือแม้แต่ เหตุการณ์ร.ศ. ๑๓๐ ที่คณะทหารหนุ่มก่อการกบฏเมื่อเปลี่ยนแปลงการปกครอง การเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕ ที่ปรากฏพร้อมหลัก 6 ประการของนายปรีดี พนมยงค์ ซึ่งกล่าวถึงหลักสิทธิเสมอภาคและความเป็นอิสระเสรีภาพ, การต่อสู้ในยุคเผด็จการทหารนับหลังจากรัฐประหาร ๒๔๙๐ จนถึงยุคของระบบปฏิวัติของจอมพลสฤษดิ์ นับตั้งแต่ปี ๒๕๐๑ เรื่อยมา (จรัญ โฆษณานันท์, ๒๕๔๕ : ๕๑๘) ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่าแม้ไทยจะให้การรับรองปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๔๘๑ แต่แนวคิดสิทธิมนุษยชนแบบอุดมการณ์เสรีนิยมตะวันตกก็เติบโตอย่างเชื่องช้าในสังคมไทย ท่ามกลางบริบททางการเมืองที่ล่าช้าหลังเป็นเผด็จการ แม้จะมีการต่อสู้และเรียกร้องสิทธิและเสรีภาพอย่างเข้มข้น เช่น ในช่วง หลังเหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๑๖ หลังเหตุการณ์ ๖ ตุลาคม ๒๕๑๘ ซึ่งต่อมาเรื่องของสิทธิมนุษยชนเป็นปรากฏการณ์ความสนใจและมีการถกเถียงกันอย่างมากรวมกระทั่งมีการก่อตั้งคณะกรรมการยุติธรรมและสิทธิมนุษยชนขึ้นเพื่อศึกษากฎหมายหรือร่าง พ.ร.บ.ที่แย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือขัดต่อสิทธิมนุษยชน ทั้งปัญหาภายในและภายนอกประเทศ ในสมัยของรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ แต่ก็ล้มเหลวเพราะความไม่ต่อเนื่องของอายุของสภาผู้แทนราษฎร และความเป็นอิสระและความเป็นกลางในการทำงาน รวมทั้งเรื่องผลประโยชน์ทางการเมืองและแม้ภายหลังเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ ๒๕๓๕ ที่ถือได้ว่าเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างรุนแรงครั้งสำคัญของไทย ซึ่งชัยชนะของประชาชนมีผลผลักดันสร้างสำนึกสิทธิมนุษยชนที่จริงจังในสังคมไทย และการสร้างกลไกต่างๆ เพื่อป้องกันอำนาจเผด็จการทางทหาร และรัฐบาลของนายอานันท์ ปันยารชุนได้บริหารประเทศได้นำประเทศเข้าสู่สมาชิกของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและการเมือง จนถึงการจัดตั้งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติขึ้นภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๔๐ มีบทบาทในระดับหนึ่งในด้านคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในสังคมไทย ซึ่งยังมีอาชีพอื่นอีกที่ทำหน้าที่นี้ เช่น ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลปกครอง ศาลยุติธรรม ผู้ตรวจการแผ่นดินรัฐสภา เป็นต้น แต่ดูเหมือนรากเหง้าและปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนก็ยังดำรงอยู่ในสังคมไทย อันเป็นผลมาจากหลายสาเหตุ เช่น ระบบเศรษฐกิจการเมืองแบบเผด็จการ อำนาจนิยม ระบบทุนนิยม หรือวิถีพัฒนาที่มิได้เอาความเป็นมนุษย์และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นที่ตั้ง วัฒนธรรมความเชื่อที่ล่าช้าจนก่อมาหากติพิດๆที่ไม่ศรัทธาคคุณค่าความเป็นมนุษย์และความเท่าเทียม เป็น

ผลให้เกิดความรุนแรงและสนับสนุนการละเมิดต่อสิทธิมนุษยชนจนฝังรากลึกมาถึงปัจจุบัน (จรัญ โฆษณานันท์, ๒๕๔๕:๕๒๒-๕๒๖)

สังคมไทยปัจจุบันเน้นความสำคัญของภาคเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งเป็นเศรษฐกิจแบบทุนนิยมหรือระบบตลาดได้ครอบงำเศรษฐกิจโลก และภายใต้ระบบตลาดเศรษฐกิจทุนนิยมดังกล่าวได้ทำให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่มาพร้อมกับเศรษฐกิจในระบบตลาด ภายใต้เงื่อนไขของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยเรื่องเศรษฐกิจ ทำให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนขึ้นโดยในที่นี่จะขอกล่าวถึงสิทธิมนุษยชนซึ่งเป็นผลมาจากการพยายามก้าวไปสู่ความทันสมัย รัฐบาลได้ใช้กฎหมายโดยไม่คำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดกับชุมชน เห็นได้จากการจัดการทรัพยากรในภาคอีสาน เช่น การประกาศเขตวนอุทยานกับที่ดินทำกินของชาวบ้าน การให้สัมปทานป่าแก่กลุ่มอิทธิพลภายนอกชุมชน ด้วยการส่งเสริมการปลูกพืชพาณิชย์และการพัฒนาอุตสาหกรรม (เสนห์ จามริก, ๒๕๔๖ : ๓๕-๔๐) ตัวอย่างหนึ่งของการละเมิดสิทธิมนุษยชน คือ กรณีเขื่อนปากมูล ที่หลังจากการสร้างเขื่อนได้ทำให้วิถีชีวิตของชาวบ้านเปลี่ยนแปลงไป ระบบนิเวศที่ลุ่มน้ำมูลก็ถูกเปลี่ยนแปลง เกิดวิกฤตในการทำมาหากิน ชาวบ้านบางส่วนต้องอพยพไปใช้แรงงานที่อื่น จำนวนป่าลดน้อยลง ชาวบ้านจับปลาไม่ได้พอเพียงแก่การเลี้ยงชีพ ทั้งที่เมื่อก่อนระบบนิเวศนี้สมบูรณ์ ปลามีมากชาวบ้านจึงจับปลาขายและเป็นรายได้เลี้ยงครอบครัว (ชลธิรา สัตยาวัฒนา, ๒๕๔๖:๑๕๔-๑๖๔) นอกจากนี้แล้วยังมีกรณีการละเมิดสิทธิมนุษยชนอื่นๆอีก เช่น การฆ่าตัดตอนปราบปรามยาเสพติดในสมัยรัฐบาลทักษิณ ปัญหาการค้าประเวณี การก่อการร้าย และความยากจนเป็นต้นยังเป็นปัญหาของสังคมไทยจนปัจจุบัน หรือแม้กระทั่งในสมัยนี้ แม้ว่าจะมีพัฒนาการของสิทธิมนุษยชนบ้างแล้วแต่ ก็ยังเกิดปัญหาในเรื่องของการค้ามนุษย์ การใช้แรงงานเด็ก รวมทั้งความยุติธรรมในการใช้แรงงานข้ามชาติ เป็นต้น

๒. ความหมายของ"สิทธิมนุษยชน"

มีผู้ให้คำนิยาม " สิทธิมนุษยชน " ไว้หลายความหมาย เช่น

จากปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน(Universal Declaration of Human Rights หรือ UDHR) ข้อ 1 ที่ระบุไว้ว่า “บุคคลชอบที่จะมีสิทธิและเสรีภาพประดามีที่ระบุไว้ในปฏิญญานี้ ทั้งนี้โดยไม่มีมีการจำแนกความแตกต่างในเรื่องใดๆ เช่น เชื้อชาติ สีผิว เพศ ภาษา ศาสนา ความเห็นทางการเมือง หรือทางอื่นใด ชาติหรือสังคมอันเป็นที่มาเดิม ทรัพย์สิน กำเนิด หรือ

สถานะอื่นใด นอกจากนี้การจำแนกข้อแตกต่างโดยอาศัยมูลฐานแห่งสถานะทางการเมืองทางคุณ
อาณาหรือทางเรื่องระหว่างประเทศของประเทศ หรือดินแดนซึ่งบุคคลสังกัดจะทำมิได้ ทั้งนี้ไม่
ว่าดินแดนดังกล่าวจะเป็นเอกราชอยู่ในความพิทักษ์ มิได้ปกครองตนเองหรืออยู่ภายใต้การจำกัด
แห่งอธิปไตยอื่นใด”

“ สิทธิมนุษยชน ” หมายถึง สิทธิขั้นพื้นฐานที่มนุษย์ทุกคนได้รับอย่างเสมอภาคกัน
เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างสันติสุข มีศักดิ์ศรี มีเสรีภาพ มีไมตรีจิต และมีความเมตตาต่อ
กัน โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างในเรื่องเชื้อชาติ สีผิว เพศ อายุ ภาษา ศาสนา สถานภาพทางกาย
หรือสุขภาพ²

“ สิทธิมนุษยชน ” หมายถึง ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิเสรีภาพ และความเสมอภาค
ของบุคคลที่ได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือตามกฎหมายไทย
หรือสนธิสัญญาที่ประเทศไทยเป็นภาคี³

“ สิทธิมนุษยชน ” หมายถึง สิทธิของความเป็นมนุษย์ ผู้ที่เป็นมนุษย์ย่อมมีสิทธิดังกล่าว
ตั้งแต่เกิดจนตายโดยปราศจากข้อจำกัดทางกฎหมาย ซึ่งแสดงให้เห็นว่า มนุษย์เท่านั้นที่มีสิทธินี้
และสิทธินี้เกิดขึ้น โดยติดตัวมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย⁴

“ สิทธิมนุษยชน ” หมายถึง สิทธิของบุคคลที่ได้รับการคุ้มครอง โดยหลักบังคับของ
กฎหมายภายใต้หลักการเกียรติศักดิ์ สิทธิที่เท่าเทียมกัน ความเสมอภาค ที่จะเป็นการส่งเสริมให้
มนุษย์อยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข⁵

“ สิทธิมนุษยชน ” หมายถึง สิทธิที่ทุกคนมีอยู่ในฐานะเป็นมนุษย์ ทั้งสิทธิในการ
ดำรงชีวิตอยู่ในส่วนบุคคลและสิทธิในการอยู่ร่วมกันในสังคม สิทธิในความเป็นมนุษย์นั้น มีทั้ง
สิทธิตามกฎหมายและสิทธิที่มีอยู่โดยไม่ขึ้นอยู่กับบทบัญญัติของกฎหมาย แต่เป็นสิทธิที่เกิดจาก
มาตรฐานเพื่อความถูกต้อง ความเป็นธรรม หรือความยุติธรรม แต่เดิมสิทธิมนุษยชนจะกล่าวถึง
ในชื่ออื่น เช่น สิทธิในธรรม สิทธิในธรรมชาติ เป็นต้น⁶

“ สิทธิมนุษยชน ” หมายถึง สิทธิขั้นพื้นฐานที่มนุษย์เกิดมาพร้อมกับความเท่าเทียมกัน
ในแง่ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสิทธิ เพื่อดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี โดยไม่คำนึงถึงความ

แตกต่างกันในเรื่องเชื้อชาติ สีผิว เพศ อายุ ภาษาศาสนา และสถานภาพทางกายและสุขภาพรวมทั้งความเชื่อทางการเมือง หรือความเชื่ออื่นๆที่ขึ้นกับพื้นฐานทางสังคม สิทธิมนุษยชนเป็นสิ่งที่ไม่สามารถถ่ายทอดหรือโอนให้แก่ผู้อื่นได้

ลักษณะขององค์ประกอบของสิทธิมนุษยชนที่สำคัญ จะต้องประกอบด้วยสิ่งต่อไปนี้คือ

๑. สิทธิพื้นฐานของมนุษย์ทุกคน(Primary Right) มนุษย์ที่เกิดมาในโลก ต่างมีความเท่าเทียมกันในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์

๒. สิทธิส่วนบุคคล(Personal Right) เป็นสิทธิส่วนตัวของบุคคลที่ผู้อื่นจะล่วงละเมิดมิได้ เป็นพื้นที่ส่วนตัวของแต่ละบุคคล

๓. สิทธิของพลเมือง(Civil Right) เป็นสิทธิของประชาชนในฐานะที่เป็นพลเมืองแห่งรัฐ เป็นสิทธิที่เกี่ยวข้องตามกฎหมายของรัฐ ซึ่งสิทธิพลเมืองได้แก่

๓.๑ สิทธิทางสังคม (Social Right) เป็นสิทธิของประชาชนทางสังคมที่จะได้รับบริการจากสังคม ในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคม เช่น สิทธิการเข้าถึงการบริการสาธารณสุข เป็นต้น

๓.๒ สิทธิทางสวัสดิการสังคม (Social Welfare Right) เป็นสิทธิของประชาชนทุกคนที่จะได้รับสวัสดิการทางสังคม เช่น สิทธิการได้รับการศึกษา ฯลฯ

๓.๓ สิทธิทางวัฒนธรรม (Cultural Right) ได้แก่ สิทธิเข้าร่วมในพิธีกรรม ประเพณีวัฒนธรรม ของประชาคมในด้านศิลปะต่างๆ

๓. ความสำคัญของสิทธิมนุษยชน

จากที่ได้กล่าวมาแล้วว่า สิทธิมนุษยชนมีความสำคัญในฐานะที่เป็นอารยะธรรมโลก (World Civilization) ในการยอมรับความเป็นมนุษย์ ศักดิ์ศรี ชาติกำเนิด สิทธิต่างๆที่มีพื้นฐานมาจากความชอบธรรม ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานแห่งสิทธิตั้งแต่กำเนิด โดยให้ความสำคัญกับคำว่าชีวิต (Life) อีกทั้ง เป็นหลักประกันของความเป็นมนุษย์สิทธิและ เสรีภาพ รวมทั้งความสำคัญทั้งในด้านสังคมโลกและการสร้างประชาธิปไตยในทุก ๆ สังคม โดยถือว่าสิทธิมนุษยชนเป็นรากฐานของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย มนุษย์ทุกคนที่เกิดมาบนโลกนี้ ไม่ว่าจะชาติใด ภาษาใด ผิวสีใด ย่อมจะต้องได้รับสิทธิพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ ตามกรอบที่กำหนดโดย

สหประชาชาติ ซึ่งสิทธิมนุษยชนจะครอบคลุมสิทธิต่างๆในการดำรงชีวิตของมนุษย์ เพื่อให้มีชีวิตที่ดีในสังคม กล่าวคือ

- สิทธิในชีวิต ถือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐาน มนุษย์สามารถมีชีวิตอยู่ได้และได้รับการคุ้มครองให้ปลอดภัยได้รับการตอบสนองตามความต้องการขั้นพื้นฐานของชีวิต ได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค และที่อยู่อาศัย ทุกชีวิตล้วนมีคุณค่าด้วยกันทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นบุคคลที่ต้องการความช่วยเหลือเพื่อการดำรงชีวิตอยู่เป็นพิเศษจากผู้อื่น เช่น คนพิการ คนชรา ฯลฯ ดังนั้นทุกคนควรปฏิบัติต่อบุคคลคือโอกาส ให้ความสำคัญ ให้โอกาสและให้ความช่วยเหลือตามสมควร เพื่อให้ทุกชีวิตมีความเท่าเทียมกันมากที่สุด

- สิทธิในการดำเนินชีวิตและพัฒนาตนเองตามแนวทางที่ถูกต้อง คนในสังคมต้องให้โอกาสกับคนที่เคยกระทำไม่ถูกต้อง ให้โอกาสคนเหล่านี้ได้รับการอบรมแก้ไขและพัฒนาตนเองใหม่ ให้สามารถมีชีวิตที่ดีขึ้น มีคุณภาพชีวิตที่สูงขึ้น

- สิทธิในการยอมรับนับถือ หมายถึง การที่บุคคลพึงปฏิบัติต่อกันด้วยการยอมรับซึ่งกันและกัน ให้ความสำคัญกับศักดิ์ศรีและคุณค่าของชีวิตด้วยความเท่าเทียมกัน

“สิทธิ” เปรียบเสมือนเกราะในการคุ้มกันประชาชนให้พ้นจากภัยคุกคามของกำลังอิทธิพลและอำนาจที่ไม่ยุติธรรม และเป็นเสมือนกุญแจให้ประชาชนสามารถใช้ไขไปสู่ประโยชน์ด้านต่างๆ ได้ โดยในที่นี้จะเน้นเฉพาะสิทธิเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญมีบทบัญญัติรับรองไว้ ซึ่งมีขอบเขตครอบคลุมถึงผลประโยชน์จากโอกาสและทางเลือกอันพึงมี พึงกระทำและพึงได้ โดยที่สิ่งนั้นไม่ถูกโต้แย้งและขัดขวางโดยกฎหมาย องค์กรรัฐเจ้าหน้าที่รัฐ และคนอื่น ทั้งนี้โดยที่ประชาชนมีอิสระตามเสรีภาพในการใช้สิทธินั้นได้ตามเจตจำนงอิสระของตนเอง หรือตามความสามารถในการตกลงใจของตนเองได้ด้วย ไม่อยู่ภายใต้การบังคับกะเกณฑ์โดยอิทธิพลอย่างอื่น ทั้งนี้สามารถจำแนกสิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญของประชาชน ออกได้เป็น 3 ส่วนดังนี้ คือ สาระสำคัญของสิทธิ พันธะของรัฐที่มีต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน และการใช้ประโยชน์จากสิทธิเสรีภาพของประชาชน สาระสำคัญของสิทธิ ได้แก่

๑) สิทธิ เสรีภาพในความเป็นมนุษย์ เป็นสิทธิ เสรีภาพ เกี่ยวกับชีวิต ร่างกาย ความคิด จิตใจ และความเป็นอยู่ของประชาชน ซึ่งถือเป็นสิทธิจะอยู่ จะเป็น หรือเป็นสิทธิที่ติดมากับตัว

ของประชาชนทั้งหลาย ตั้งแต่เกิดมาเป็นคน โดยที่รัฐไม่อาจปฏิเสธความเป็นคน และศักดิ์ศรีความเป็นคนของประชาชนด้วยการกระทำที่เป็นการล่วงล้ำเกิน คุกคาม หรือละเมิดได้ เช่น การไม่ถูกลงโทษด้วยวิธีโหดร้าย ไร้มนุษยธรรม การมีเสรีภาพในเคหสถานส่วนตัว เสรีภาพการเดินทาง การนับถือศาสนา การสื่อสาร คมนาคม การแสดงความคิดเห็น การมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน และการเลือกถิ่นที่อยู่ เป็นต้น ที่กล่าวว่าเป็นสิทธิที่จะอยู่ จะเป็น หรือ เป็นสิทธิที่ติดมากับตัวประชาชน ก็เพราะเป็นสิทธิที่เป็นส่วนควบติดอยู่กับความเป็นคนตามธรรมชาติ โดยที่ทุกคนมีอยู่เหมือนกัน รัฐไม่อาจเข้าไปแทรกแซงให้เกิดความแตกต่าง หรือ สูญสิ้นสิทธิอันเป็นเสมือนองค์ประกอบของชีวิต จิตใจ และร่างกายนั้นได้ ดังนั้น สิทธิ เสรีภาพในความเป็นมนุษย์จึงเป็นสิทธิของคนที่ห้ามไม่ให้รัฐกระทำซึ่งอาจเรียกสิทธิแบบนี้ได้ว่าเป็นสิทธิที่เป็นปฏิปักษ์กับรัฐ

๒) สิทธิ เสรีภาพในความเป็นพลเมือง เป็นสิทธิ เสรีภาพเกี่ยวกับการที่ประชาชนสามารถเรียกร้องความต้องการขั้นพื้นฐานจากรัฐ ในฐานะที่เป็นราษฎรของรัฐได้ ซึ่งรัฐมีหน้าที่ให้การสนองตอบในรูปของบริการสาธารณะ ถือเป็นสิทธิที่จะเรียกขอได้ จะรับเอาได้ หรือเป็นสิทธิที่ตามมากับตัวโดยที่งอกขึ้นมาจากความเป็นพลเมืองหรือเป็นราษฎรของรัฐ โดยที่รัฐไม่อาจจะปฏิเสธความรับผิดชอบหรือความช่วยเหลือด้วยการเพิกเฉยไม่กระทำการตอบสนองตามความเรียกร้องต้องการของประชาชน ซึ่งรัฐมีหน้าที่ให้ความคุ้มครองได้ เช่น

- สิทธิในการรับการศึกษา
- สิทธิของผู้บริโภค
- เสรีภาพในการชุมนุม
- เสรีภาพในการรวมตัวเป็นหมู่คณะ
- สิทธิการรับข้อมูลข่าวสารจากรัฐ
- เสรีภาพการจัดตั้งพรรคการเมือง
- สิทธิการรับบริการสาธารณสุข
- สิทธิการฟ้องหน่วยราชการ
- สิทธิมีส่วนร่วมกับรัฐ
- สิทธิคัดค้านการเลือกตั้ง
- สิทธิในการเข้าชื่อเสนอกฎหมายและข้อบัญญัติท้องถิ่น

- สิทธิการเข้าชื่อถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองทั้งระดับชาติ และระดับท้องถิ่น

ทั้งนี้ ในการใช้สิทธิเสนอกฎหมายนั้น มีขอบเขตจำกัดเฉพาะกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพ และเกี่ยวกับนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ เท่านั้น เป็นต้น

ส่วนเรื่อง ที่กล่าวว่า เป็น “สิทธิ” ที่จะเรียกขอได้ หรือจะรับเอาได้ หรือเป็นสิทธิที่ตามมา กับตัว โดยที่ออกขึ้นมาจากความเป็นพลเมืองของรัฐ เพราะเป็นสิทธิที่ขึ้นอยู่กับความเป็นพลเมืองของรัฐ โดยที่การได้รับความยุติธรรมจากการใช้สิทธิสำคัญกว่าการได้รับประโยชน์จากสิทธิที่เท่ากัน เช่น พลเมืองที่เด็กได้รับสิทธิการศึกษาภาคบังคับฟรี แต่พลเมืองที่เป็นผู้ใหญ่ได้รับสิทธิในการออกเสียงเลือกตั้ง และสมัครรับเลือกตั้ง ขณะที่พลเมืองที่ด้อยโอกาสจะได้รับสิทธิการสงเคราะห์จากรัฐ ทั้งที่คนปกติทั่วไปไม่ได้รับสิทธิดังกล่าว ดังนั้น สิทธิเสรีภาพในความเป็นพลเมืองจึงเป็นสิทธิของพลเมืองที่ไม่จำเป็นว่าทุกคนจะต้องได้รับประโยชน์เท่ากัน แต่หากเป็นสิทธิอะไรของใครก็เป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องรับผิดชอบในการสนองตอบต่อการใช้สิทธินั้น กล่าวคือ พลเมืองที่เป็นเด็กย่อมสามารถเรียกร้องการศึกษาฟรีในภาคบังคับจากรัฐได้ เช่นเดียวกับผู้ใหญ่ก็ย่อมสามารถเรียกร้องการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งได้ ดังนั้นสิทธิเสรีภาพของพลเมืองจึงเป็นสิทธิที่สงวนไว้ให้เป็นที่หน้าที่ของรัฐที่จะต้องจัดหาให้ประชาชน หรือบังคับให้รัฐจะต้องกระทำซึ่งอาจเรียก สิทธิแบบนี้ ได้ว่า เป็น “สิทธิ” ที่เป็น ปกติกากับรัฐ

๓) สิทธิในความเสมอภาค เป็นสิทธิ เสรีภาพเกี่ยวกับการได้รับการปฏิบัติที่เท่าเทียมกันจากรัฐ หรือการไม่เลือกปฏิบัติ เว้นแต่การเลือกปฏิบัติเพื่อช่วยเหลือให้ผู้เสียเปรียบ ผู้ด้อยโอกาส ได้รับสิทธิโอกาสเท่าเทียมกับคนอื่นได้ ซึ่งถือเป็นสิทธิที่จะมีจะเหมือนหรือเป็นสิทธิ เสรีภาพที่ดำรงอยู่นอกตัวของประชาชน โดยที่รัฐไม่อาจปฏิเสธความเป็นกลาง หรือความเป็นธรรมด้วยการละเลยเพิกเฉยไม่ยื่นมือเข้าไปช่วย หรือ หยิบยื่นโอกาสอันพึงมีพึงได้ให้กับประชาชนได้รับอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน โดยที่ไม่มีใครได้เปรียบเสียเปรียบ เพราะความแตกต่างตามธรรมชาติ และเพราะการกระทำหรือละเว้นการกระทำของรัฐที่ไม่เท่าเทียมกัน เช่น

- การเสมอภาคกันในกฎหมาย
- การไม่ถูกเกณฑ์แรงงาน
- การได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ
- การได้รับความคุ้มครองโดยรัฐ และ

- สิทธิได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ เป็นต้น

ที่กล่าวว่าเป็น “ สิทธิ ” ที่จะมี หรือเป็น “ สิทธิ เสรีภาพ ” ที่ดำรงอยู่นอกตัวของประชาชน ก็เพราะเป็นสิทธิที่ช่วยชดเชย ความแตกต่างตามธรรมชาติของคนให้ได้รับโอกาสและศักยภาพใหม่เพิ่มขึ้น โดยที่รัฐเป็นฝ่ายช่วยเสริมสร้างหรือเกื้อหนุนให้มีความเสมอเหมือนกัน โดยที่ไม่จำเป็นว่าทุกคนจะต้องได้รับประโยชน์ที่เท่ากันจากการได้รับสิทธินั้น เช่น คนทั่วไปย่อมได้รับความคุ้มครองจากกฎหมายเท่าเทียมกันในการขอแจ้งจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลเพื่อประกอบธุรกิจ แต่ไม่จำเป็นว่าทุกคนจะประสบความสำเร็จหรือร่ำรวยได้เท่าเทียมกันจากการประกอบธุรกิจนั้น ดังนั้น “ สิทธิในความเสมอภาค ” จึงเป็นสิทธิที่รัฐให้หลักประกันในการได้รับการปฏิบัติที่เท่าเทียมกัน แต่รัฐไม่ต้องผูกพันว่าทุกคนจะต้องเก็บเกี่ยวผลประโยชน์จากการใช้สิทธินั้นให้ได้เท่ากันเสมอไป ดังนั้นสิทธิในความเสมอภาคจึงเป็นสิทธิที่กำหนดให้รัฐดำรงฐานะของความเป็นคนกลางในการถือดุล ระหว่าง “ ความแตกต่างกันตามธรรมชาติของคน ” กับ “ ความเท่าเทียมกันตามกฎหมายและการปฏิบัติของรัฐ ” เพื่ออุดช่องว่างไม่ให้ความแตกต่างนั้นเป็นเหตุให้เกิดเงื่อนไขของความไม่ยุติธรรมขึ้นในสังคม แต่ประโยชน์จากความยุติธรรมนั้นเป็นสิ่งที่แต่ละคนต้องสร้างต่อขึ้นมาให้ตัวเองในภายหลังหรือไปหาเอาได้ข้างหน้า เมื่อรัฐได้ช่วยสร้างหลักประกันความยุติธรรมให้แล้ว ซึ่งอาจเรียกสิทธิแบบนี้ได้ว่าเป็นสิทธิที่เป็นพันธะของรัฐ

๔. การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย

สังคมไทยเป็นสังคมที่ต่างเชื้อชาติ ศาสนา เผ่าพันธุ์ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างสันติ จนกลมกลืนเป็นหนึ่งเดียวในความเป็นไทยโดยไม่มี การแตกแยก ขอมรับความหลากหลาย มีจิตใจเอื้อเพื่อเกื้อกูลกัน จึงไม่มีการละเมิดสิทธิมนุษยชนในเรื่องการแบ่งชนชั้น หรือเผ่าพันธุ์ แต่การละเมิดสิทธิมนุษยชนก็ยังปรากฏอย่างต่อเนื่อง เช่น การละเมิดสิทธิเด็ก เช่น การละเมิดทางเพศ แรงงาน ยาเสพติด อบายมุข ความรุนแรงในการลงโทษ การละเมิดสิทธิสตรี ในสังคมไทยยังปรากฏการใช้ความรุนแรงต่อผู้หญิงในครอบครัว ความรุนแรงทางเพศในที่สาธารณะ ที่บ้าน ที่ทำงาน สถานกักกัน การล่อลวงทางอินเทอร์เน็ต โรงภาพยนตร์ บันรตเมล์

นอกจากนี้ การเข้ามามีส่วนร่วมในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน บุคคลควรมีส่วนร่วมในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนใน สังคมไทย โดยองค์กรทางด้านสิทธิมนุษยชนต่าง ๆ ซึ่งเข้ามาศึกษาและดำเนินกิจกรรมเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

- ๔.๑ ศึกษาเรื่องสิทธิมนุษยชนในสังคมไทยที่พัฒนาความรู้ ทักษะ ค่านิยมในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชน
- ๔.๒ การส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของตนเอง บุคลิกภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อย่างเต็มที่
- ๔.๓ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชาติบ้านเมืองอย่างมีอิสระเสรีภาพ
- ๔.๔ การใช้สิทธิทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมอย่างมีประสิทธิภาพ
- ๔.๕ การศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับองค์กรที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย

ซึ่งการศึกษาหรือดำเนินกิจกรรมต่างๆ ดังกล่าวข้างต้น ได้ดำเนินการอย่างเป็นระบบและครอบคลุมทุกด้าน จนทำให้สังคมไทย มีวิวัฒนาการด้านสิทธิมนุษยชนอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ จนรัฐบาล ได้เห็นความสำคัญในเรื่องสิทธิมนุษยชน ประกอบการความเข้มข้นและจริงจังของของต่างชาติที่ต้องการให้สิทธิมนุษยชนเป็นอุดมการณ์หลักของมนุษยชาติ โดยเฉพาะสหประชาชาติ ที่ได้ประกาศเป็น “ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน(Universal Declaration of Human Rights หรือ UDHR)” เพื่อให้ประเทศต่างๆ ได้ยึดมั่นและถือปฏิบัติ ซึ่งประเทศไทย ในฐานะที่เป็นสมาชิกของสหประชาชาติ ประเทศหนึ่ง ก็จะต้องยึดมั่นและปฏิบัติตาม ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนด้วย

สำหรับ องค์กรที่ดำเนินการในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย มีดังนี้

๑. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
๒. ศาลต่าง ๆ ได้แก่ ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง และศาลทหาร
๓. มูลนิธิเพื่อพัฒนาเด็ก
๔. มูลนิธิสงเคราะห์เด็กยากจน ซี.ซี.เอฟ
๕. มูลนิธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก
๖. มูลนิธิ ปวีณา หงสกุลเพื่อเด็กและสตรี

นอกจากนี้ ยังมีองค์กรที่ดำเนินงานเกี่ยวกับเรื่องสิทธิมนุษยชนอีกมาก แต่ยังไม่แสดงเจตนารมณ์ในเรื่องของสิทธิมนุษยชนด้วย อาทิเช่น มูลนิธิกระจกเงา เป็นต้น

เมื่อพิจารณา จำนวนองค์กรและขอบเขตในการดำเนินงานของหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในส่วนที่เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย พบว่า มีจำนวนน้อยมากเมื่อเทียบกับจำนวนประชากรของประเทศและลักษณะของการเกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย อีกทั้งการดำเนินงานยังไม่ครอบคลุมกิจกรรมที่เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนในด้านต่าง ๆ แต่อย่างไรก็ตาม ประกอบกับการดำเนินงานในส่วนที่เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนจะเป็นเชิงแก้ไขมากกว่าการป้องกันมิให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนเท่าที่ควร

สิ่งที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ที่เกี่ยวกับพัฒนาการขององค์กรสิทธิมนุษยชนในประเทศไทยก็คือ การขาดการบูรณาการอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้ เพราะแต่ละหน่วยงานไม่ว่าจะเป็นภาครัฐและภาคเอกชนหรือภาคประชาชนก็ตาม จะมีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์กรที่ชัดเจน ดังนั้น ทุ้องค์กรก็จะมุ่งสู่เป้าหมายขององค์กรของตน และมุ่งมั่นที่จะทำในด้านที่องค์กรกำหนดเป็นเป้าหมายไว้ แต่อย่างไรก็ตาม อย่าลืมว่า สิทธิมนุษยชน เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทั้งส่วนที่เป็นนามธรรม และรูปธรรมควบคู่กันไป และมีผลกระทบรุนแรงในระยะยาวต่อทุกสังคม ดังนั้น การบูรณาการการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารซึ่งกันและกัน จะช่วยให้เสริมสร้างประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการดำเนินงานด้านสิทธิมนุษยชนแก่สังคมไทยในที่สุด

ในส่วนของการศึกษาเรื่องสิทธิมนุษยชนในสังคมไทย เราจะพบว่า ประชาชนชาวไทยยังขาดการให้ความสนใจในเรื่องสิทธิมนุษยชนอยู่มาก นอกจากนั้น องค์ความรู้เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนนั้น ยังอยู่ในวงแคบ เช่น ในวงการนักวิชาการ วงการด้านสื่อมวลชน หรือ วงการของนักกฎหมายที่เกี่ยวข้องและสนใจเรื่องสิทธิมนุษยชน เท่านั้น ประชาชนส่วนใหญ่ ยังไม่เข้าใจในเรื่องสิทธิมนุษยชนดีพอ ถึงแม้ว่า จะมีกฎหมายหรือพระราชบัญญัติเกี่ยวกับเรื่องนี้แล้วก็ตาม แต่ก็ยังไม่แพร่หลายในสู่ประชาชนทั่วไป อีกทั้งในบางกลุ่มหรือบางรายยังมองว่า เรื่องสิทธิมนุษยชน ยังเป็นสิ่งที่เรียกร้องเกินกว่าเหตุ อีกทั้งยังกลุ่มผู้ให้ความสำคัญกับสิทธิมนุษยชนยังถูกประชดประชันการดำเนินกิจกรรมในบางประเด็นอีกด้วย จึงส่งผลกระทบต่อการพัฒนาความรู้ทักษะ ค่านิยม ในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนให้กับประชาชนชาวไทยเป็นอย่างมาก ในประเทศ

โลกตะวันตกได้กำหนดให้เรื่องสิทธิมนุษยชน เป็นพื้นฐานของระบบการศึกษาให้แก่เด็กและเยาวชนในประเทศ เพื่อให้เกิดความรู้ ทักษะ และ ค่านิยมที่เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่ถูกต้องและเหมาะสม เพื่อปลูกฝังให้สิทธิมนุษยชน อยู่ในจิตใจของประชาชนทุกคน มากกว่าการบังคับด้วยกฎหมาย

โดยหลักการแล้ว ในการออกกฎหมายทุกฉบับของประเทศไทย จะนำหลักการของสิทธิมนุษยชนมาเป็นองค์ประกอบร่วมในการพิจารณาออกกฎหมาย โดยเฉพาะกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์และการดำเนินกิจกรรมของมนุษย์ รวมถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของมนุษย์ด้วย

๕. พระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒

พระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้ตราขึ้นเมื่อ วันที่ ๑๔ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๒ เป็นปีที่ ๕๔ ในรัชกาลปัจจุบัน โดยเป็นกฎหมายว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๕ ประกอบกับมาตรา ๓๕ และมาตรา ๔๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย โดยมีนายชวน หลีกภัยนายกรัฐมนตรี เป็นผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

โดยเหตุผลที่ตราพระราชบัญญัตินี้ ก็เนื่องจาก มาตรา ๑๕๕ และมาตรา ๒๐๐ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๔๐ บัญญัติให้มีคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติทำหน้าที่ตรวจสอบและรายงานการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนหรืออันไม่เป็นไปตามพันธกรณีระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคีและเสนอมาตรการการแก้ไขที่เหมาะสม รวมทั้งอำนาจหน้าที่ในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนไม่ว่าจะเป็นการเสนอแนะนโยบายต่อรัฐสภาและคณะรัฐมนตรี หรือการส่งเสริมการศึกษา การวิจัย ความร่วมมือและการประสานงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ตลอดจนการจัดทำรายงานประจำปี โดยได้กำหนดให้อำนาจหน้าที่อื่นของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตลอดจนคุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม การสรรหา การเลือก การถอดถอน และการกำหนดค่าตอบแทนกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ สมควรดำเนินการให้เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญดังกล่าว จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

กล่าวโดยสรุป พระราชบัญญัตินี้ เป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน ในส่วนของการดำเนินงานเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ โดยแบ่งออกเป็น ๕ หมวด ดังนี้

หมวด ๑ เป็นเรื่องเกี่ยวกับคุณสมบัติและอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน ตั้งแต่ มาตรา ๑ – ๑๖

หมวด ๒ เป็นเรื่องเกี่ยวกับสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ โดยเป็นส่วนราชการสังกัดรัฐสภา ในส่วนที่เกี่ยวกับกิจการทั่วไปของคณะกรรมการ และอำนาจหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน ตั้งแต่มาตรา ๑๗ – มาตรา ๒๑

หมวด ๓ เป็นเรื่องเกี่ยวกับการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน ตั้งแต่มาตรา ๒๒ – มาตรา ๓๓

หมวด ๔ เป็นเรื่องบทกำหนดโทษเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน ตั้งแต่มาตรา ๓๔ - มาตรา ๓๕

หมวด ๕ เป็นบทเฉพาะกาล มาตรา ๓๖ – มาตรา ๓๗

จากพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ จนถึงปัจจุบัน รวมระยะเวลาเกือบ ๒๐ ปี พบว่า การละเมิดสิทธิมนุษยชนในสังคมไทยก็ยังคงมีอยู่อย่างต่อเนื่องและนับทวีความรุนแรงของการละเมิดสิทธิมนุษยชนมากขึ้นเรื่อย ทั้งในลักษณะของรูปแบบ กระบวนการ และปริมาณของการละเมิดสิทธิมนุษยชน ที่นับวันจะแก้ไขได้ยาก และมีกระบวนการเชื่อมโยงกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนในต่างประเทศ ทั้งในกลุ่มของคนไทยเอง และการละเมิดสิทธิของชาวต่างชาติ ทั้งนักท่องเที่ยวและผู้ใช้แรงงาน สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ จะเป็นตัวชี้วัดว่าสังคมไทยได้ให้ความสำคัญกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนในระดับใด นอกจากนี้ จากผลการละเมิดสิทธิมนุษยชนจะเกี่ยวข้องกับผู้มีอำนาจทางการเมือง ในระบบราชการทหาร ตำรวจ ข้าราชการและกลุ่มอิทธิพลต่าง ๆ ของสังคมไทย ซึ่งหากยังไม่มีปฏิรูประบบยุติธรรมของประเทศแล้ว การละเมิดสิทธิมนุษยชนก็ยังคงมีอยู่ต่อไปในรูปแบบต่าง ๆ กัน ด้วยปัจจัยเหตุดังกล่าวข้างต้นนี้ ประกอบกับสถานการณ์ทางการเมืองภายในของประเทศไทย ส่งผลให้ประเทศไทย ถูกจับตาจากประเทศในภูมิภาคตะวันตกมองว่า การละเมิดสิทธิมนุษยชน ยังมีได้ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรฐานสากลตามแนวทางของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติ ดังนั้น การปรับลดความน่าเชื่อถือในเรื่องต่างๆ ได้ถูกนำมาใช้ต่อ

การดำเนินงานทางด้านเศรษฐกิจไม่ว่าจะเป็นเรื่องการค้านำเข้า หรือส่งออกหรือแม้แต่สิทธิทางภาษีทางการค้าที่ไทยได้รับผลกระทบอย่างมาก

รัฐบาลไทย ได้ดำเนินการต่อสู้กับเรื่องการละเมิดสิทธิมนุษยชนมาตลอด แต่การดำเนินงานต่าง ๆ ของภาครัฐก็ยังไม่สามารถจะแก้ปัญหาต่าง ๆ อย่างมาก ประกอบกับสถานการณ์การละเมิดสิทธิมนุษยชนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นที่จับตาของชาวโลก โดยเฉพาะในเรื่อง การอพยพย้ายถิ่นอย่างไม่ปกติของชาวโรฮิงญา ก่อให้เกิดปัญหาการค้ามนุษย์ ซึ่งเป็นปัญหาสิทธิมนุษยชนที่รุนแรงที่สุด ประเทศไทยต้องแบกรับปัญหาภาวะเหล่านี้ ต่อสังคมโลก และถูกกดดันในการลดระดับความเชื่อถือในเรื่องการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด ซึ่งเป็นปัญหาที่สำคัญต่อการพัฒนาประเทศอย่างยิ่ง

๖. แนวทางแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนของประเทศไทย

จากพัฒนาการของการละเมิดสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย ปัจจุบันยังไม่มี การแก้ไขอย่างเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน การพัฒนาหรือการปฏิรูประบบการป้องกันการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ที่แสดงถึงความเชื่อมั่นของอาณานิคมต่างประเทศ แม้ว่า ประเทศไทยก็เป็นสมาชิกของสหประชาชาติด้วยประเทศหนึ่ง ดังนั้นแนวทางแก้ไขที่ควรจะเป็นสำหรับการแก้ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน นอกเหนือจากการมีพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ แล้วก็ตาม แต่สิ่งที่ควรจะต้องดำเนินการก็คือ

๖.๑ การรณรงค์ให้ความรู้เกี่ยวกับหลักการของสิทธิมนุษยชนที่ถูกต้องแก่ประชาชน อย่างเป็นระบบทั้งในระบบการศึกษาและการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องสิทธิมนุษยชน รวมทั้งการประชาสัมพันธ์หลักการของสิทธิมนุษยชน โดยอาจตั้งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบ การดำเนินงานในเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเรื่องราวของสิทธิมนุษยชนที่มีเป้าหมายชัดเจน และสามารถวัดผลการดำเนินงานได้อย่างเป็นระบบ

๖.๒ สื่อมวลชนแขนงต่าง ๆ จะต้องช่วยกันดูแลและนำเสนอข่าวสารเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนในสังคมไทย เพื่อให้ประชาชนในสังคมไทยได้ตระหนักถึงความสำคัญของการแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน นอกจากนี้ การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ที่เกี่ยวกับ

การละเมิดสิทธิมนุษยชนใน Social Media จะเป็นแรงกระตุ้นให้คนในสังคมไทยได้หันมาสนใจและให้ความสำคัญกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนได้อีกทางหนึ่ง

๖.๓ การปฏิรูประบบความยุติธรรม เป็นปัจจัยหลักที่จะทำให้การละเมิดสิทธิมนุษยชนลดลงหรือหมดไปจากสังคมไทย ที่ผ่านมากฎหมายที่เกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนยังไม่ครอบคลุมประเด็นของการละเมิดสิทธิมนุษยชนเท่าที่ควร และบทลงโทษก็ยังไม่รุนแรงจนเป็นเชิงกลาบาเท่าที่ควร ดังนั้น การปฏิรูประบบความยุติธรรม ซึ่งนั่น หมายถึง การปฏิรูปทั้งระบบ ตั้งแต่ระบบการสืบสวนสอบสวน ระบบการจับกุม ระบบการนำสู่ศาล และการปฏิรูประบบศาล ซึ่งจะสร้างความเชื่อมั่นกับประเทศต่าง ๆ ในเรื่องการแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนของไทยได้ในที่สุด

๖.๔ นำระบบ Social Sanction มาใช้กับกลุ่มผู้ที่ละเมิดสิทธิมนุษยชน เพื่อทำให้เกิดการต่อต้านการละเมิดสิทธิมนุษยชนให้มากที่สุด นอกจากนี้ เพื่อให้เห็นว่า การละเมิดสิทธิมนุษยชนเป็นสิ่งเลวร้ายที่มนุษย์กระทำต่อกัน นอกจากนี้ ยังส่งผลกระทบต่อชื่อเสียงวงศ์ตระกูลของผู้ที่กระทำการละเมิดสิทธิมนุษยชนด้วย ในส่วนการนำระบบ Social Sanction มาใช้ย่อมอาจเป็นเรื่องของการกระทำที่กระทบต่อบุคคลในครอบครัวของผู้ที่ทำการละเมิดสิทธิมนุษยชน แต่ในประเทศที่เจริญแล้ว หลายเรื่องที่ใช้วิธีการของการ Social Sanction ซึ่งสามารถทำให้สิ่งที่ไม่ถูกต้องของสังคมลดลงได้อย่างเห็นได้ชัด หากนำระบบ หรือ วิธีการ Social Sanction มาใช้ย่อมจะเล็งผลได้ในทางปฏิบัติ

๗. บทสรุปของนำหลักสิทธิมนุษยชนมาใช้ในประเทศไทย

จะเห็นได้ว่า “สิทธิมนุษยชน” เป็นเสมือนกฎของสังคมในรูปแบบหนึ่งที่เป็นหลักในการสร้างความยุติธรรมของสังคมทุกสังคม โดยยึดถือในความเสมอภาคและความเท่าเทียมกันของมนุษย์ ที่ผ่านมาระหว่างเราจะมองว่า สังคมที่แข็งแกร่งจะเป็นสังคมที่อยู่ได้อย่างยั่งยืน แต่ในอดีตที่ผ่านมา ไม่มีสังคมไหนที่อยู่ได้อย่างยั่งยืน เลยหากขาดความสมดุลของสังคม สังคมที่ยิ่งใหญ่ในอดีต เช่น กรีก โรมัน อาณาจักรของเจงกิสข่านที่เกรียงไกร ก็ยังไม่สามารถอยู่ได้อย่างยั่งยืน นั่นเพราะ ขาดการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ยังมีการแบ่งชนชั้น วรรณะ ขาดความเท่าเทียมกันทางสังคม มนุษย์ถูกละเมิดสิทธิพื้นฐานของคนที่จะควรจะได้รับ การกดขี่ข่มเหงเป็นเครื่องมือที่ทำให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชน ในรูปแบบต่าง ๆ ระบบความยุติธรรมไม่ได้ถูกนำมาใช้เพื่อความเป็นธรรมของสังคม หากเป็นเพียงเครื่องมือที่ใช้เพื่อการประกาศอำนาจของผู้

มีอำนาจปกครองเท่านั้น ดังนั้น หลักสิทธิมนุษยชน หรือ Human Right ที่ได้บัญญัติไว้ก็เพื่อให้มนุษยชาติอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ไม่ก้าวก่ายสิทธิพื้นฐานของมนุษย์ และมีระบบความยุติธรรมที่สังคมได้กำหนดไว้ว่า สิ่งใดที่มนุษย์ไม่ควรทำกับมนุษย์ และเป็นข้อห้ามในระดับสากลที่ทุกประเทศที่เป็นสมาชิกสหประชาชาติต้องถือปฏิบัติ

สำหรับประเทศไทย เป็นประเทศที่มีการละเมิดสิทธิมนุษยชนเป็นอย่างมากในอดีต โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือ “ทาส” ซึ่งเป็นรูปแบบการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่ชัดเจนที่สุด แม้ว่าประเทศไทยเราก็ได้เลิกทาสมาเป็นเวลานานมาแล้ว แต่ก็ยังมีการละเมิดสิทธิมนุษยชนในรูปแบบต่างๆ ซึ่งรัฐบาลก็ได้รับพยายามที่จะแก้ไขปัญหานั้น เพราะหากไม่ดำเนินการแก้ไข ประเทศไทยจะถูกกดดันและการกีดกันทางการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งจะมีผลต่อระบบเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองระหว่างประเทศ ของไทยอย่างแน่นอน

ดังนั้น แนวทางที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยใช้กฎหมายบังคับอย่างเดียวนั้น ไม่อาจจะหยุดกระบวนการละเมิดสิทธิมนุษยชนได้ แต่จะต้องมีการใช้กระบวนการทางสังคมเข้ามาช่วยเสริมแรงในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ซึ่งการสร้างความรู้และความตระหนักของประชาชนในเรื่องจิตสำนึกของการละเมิดสิทธิมนุษยชน การรณรงค์ของสื่อต่าง ๆ ที่จะทำให้การแพร่หลายขององค์ความรู้และสถานการณ์ของการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกิดขึ้นในประเทศไทย การปฏิรูประบบความยุติธรรมในส่วนที่เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน รวมทั้งการใช้ระบบการ Social Sanction เข้ามาใช้ในสังคมไทย ย่อมจะเป็นแนวทางการแก้ไขปัญหาละเมิดสิทธิมนุษยชนได้ในที่สุด

บรรณานุกรม

กมลพล พลวัน, ๒๕๔๗ : ๒-๓ , สิทธิมนุษยชนในสังคมไทย หจก.การพิมพ์ กรุงเทพมหานคร

จรัญ โฆษณานันท์, ๒๕๔๕:๕๒๒-๕๒๖, สิทธิมนุษยชนไร้พรมแดน ,สำนักพิมพ์นิติธรรม
กรุงเทพมหานคร.

ชลธิรา สัตยาวัฒนา, ๒๕๔๖:๑๕๔-๑๖๔, สิทธิชุมชนท้องถิ่น กรณี เชื้อนปากมดูล , สำนักพิมพ์
นิติธรรม กรุงเทพมหานคร

ชะวั้งชัย ภาติณฐ, ๒๕๔๘:๓ : กระบวนการเรียนรู้และปฏิบัติการสิทธิมนุษยชน , สำนักพิมพ์
โอเคียน สโตร์ , กรุงเทพมหานคร

พระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒

ภาคผนวก

พระราชบัญญัติ
คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
พ.ศ. 2542

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ 14 พฤศจิกายน พ.ศ.2542 เป็นปีที่ 54 ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการ โปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า โดยที่เป็นการสมควรให้มีกฎหมายว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา 29 ประกอบกับมาตรา 35 และมาตรา 48 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายจึงทรงพระกรุณา โปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา ดังต่อไปนี้

มาตรา 1 พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ.2542"

มาตรา 2* พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา 3 ในพระราชบัญญัตินี้

"สิทธิมนุษยชน" หมายความว่า ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ เสรีภาพและความเสมอภาคของบุคคลที่ได้รับการรับรองหรือคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หรือตามกฎหมายไทย หรือตามสนธิสัญญาที่ประเทศไทยมีพันธกรณีที่จะต้องปฏิบัติตาม

"คณะกรรมการ" หมายความว่า คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

"ประธานกรรมการ" หมายความว่า ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

"กรรมการ" หมายความว่า กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

มาตรา 4 ให้ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกระเบียบหรือประกาศโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ระเบียบและประกาศตามวรรคหนึ่งที่มีผลเป็นการทั่วไป เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

หมวด 1

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

มาตรา 5 ให้มีคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติคณะหนึ่ง ประกอบด้วย ประธานกรรมการคนหนึ่งและกรรมการอื่นอีกสิบคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งตามคำแนะนำของวุฒิสภา จากผู้ซึ่งมีความรู้หรือประสบการณ์ด้านการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนเป็นที่ประจักษ์ ทั้งนี้ โดยต้องคำนึงถึงการมี

ส่วนร่วมของทั้งหญิงและชาย และผู้แทนจากองค์กรเอกชนด้านสิทธิมนุษยชนด้วยให้ประธานวุฒิสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งประธานกรรมการและกรรมการ

มาตรา 6 ประธานกรรมการและกรรมการต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังต่อไปนี้

- (1) มีสัญชาติไทยโดยการเกิด
- (2) มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบห้าปีบริบูรณ์
- (3) ไม่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ข้าราชการการเมือง สมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น
- (4) ไม่เป็นผู้ดำรงตำแหน่งของพรรคการเมือง
- (5) ไม่เป็นบุคคลวิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ
- (6) ไม่ติดยาเสพติดให้โทษ
- (7) ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย
- (8) ไม่เป็นบุคคลที่ต้องคำพิพากษาให้จำคุกและถูกคุมขังอยู่โดยหมายของศาล
- (9) ไม่เป็นบุคคลที่เคยต้องคำพิพากษาให้จำคุกตั้งแต่สองปีขึ้นไป โดยได้พ้นโทษมายังไม่ถึงห้าปีในวันได้รับการเสนอชื่อ เว้นแต่ในความคิดเห็นได้กระทำโดยประมาท
- (10) ไม่เคยถูกไล่ออก ปลดออก หรือให้ออกจากราชการ หน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ หรือจากหน่วยงานของเอกชน เพราะทุจริตต่อหน้าที่ หรือเพราะประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง หรือถือว่ากระทำการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ
- (11) ไม่เคยต้องคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินเพราะร่ำรวยผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ
- (12) ไม่เป็นกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน หรือสมาชิกสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
- (13) ไม่เคยถูกวุฒิสภามีมติให้ถอดถอนออกจากตำแหน่ง

มาตรา 7 ผู้ได้รับเลือกเป็นกรรมการต้อง

- (1) ไม่เป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ
- (2) ไม่เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือของราชการส่วนท้องถิ่น หรือไม่เป็นกรรมการหรือที่ปรึกษาของรัฐวิสาหกิจหรือของหน่วยงานของรัฐ
- (3) ไม่ดำรงตำแหน่งใดในห้างหุ้นส่วน บริษัท หรือองค์กรที่ดำเนินธุรกิจโดยหาผลกำไรหรือรายได้มาแบ่งปันกัน หรือเป็นลูกจ้างของบุคคลใด

เมื่อวุฒิสภาเลือกบุคคลตาม (1) (2) หรือ (3) โดยได้รับความยินยอมของผู้นั้นผู้ได้รับเลือกจะเริ่มปฏิบัติหน้าที่ได้ต่อเมื่อได้ลาออกจากการเป็นบุคคลตาม(1) (2) หรือ (3) แล้วซึ่งต้องกระทำภายในสิบห้าวัน

นับแต่วันที่ได้รับเลือก แต่ถ้าผู้นั้นมิได้ลาออกภายในเวลาที่กำหนด ให้ถือว่าผู้นั้นไม่เคยได้รับเลือกให้เป็นกรรมการ และให้ดำเนินการสรรหาและเลือกกรรมการใหม่แทน

มาตรา 8 การสรรหาและการเลือกกรรมการให้ดำเนินการดังต่อไปนี้

(1) ให้มีคณะกรรมการสรรหากรรมการประกอบด้วย ประธานศาลฎีกา ประธานศาลปกครองสูงสุด อัยการสูงสุด นายกฤษฎา นายความ อธิการบดีหรือผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่เป็นนิติบุคคล แห่งละหนึ่งคนซึ่งเลือกกันเองให้เหลือห้าคน ผู้แทนองค์การเอกชนด้านสิทธิมนุษยชนตามมาตรา 24 แห่งละหนึ่งคนซึ่งเลือกกันเองให้เหลือสิบคน ผู้แทนพรรคการเมืองทุกพรรคที่มีสมาชิกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคละหนึ่งคนซึ่งเลือกกันเองให้เหลือห้าคน ผู้แทนสื่อมวลชนในกิจการหนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ ซึ่งเลือกกันเองกิจการละหนึ่งคนรวมเป็นสามคน และเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเป็น

เลขานุการ และให้คณะกรรมการสรรหาทำหน้าที่สรรหาและจัดทำบัญชีรายชื่อบุคคลที่เหมาะสมจะเป็นกรรมการตามมาตรา 5 จำนวนยี่สิบสองคน โดยต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของทั้งหญิงและชายเสนอต่อประธานวุฒิสภา โดยต้องเสนอพร้อมความยินยอมของผู้ได้รับการเสนอชื่อนั้นรวมทั้งเอกสารหรือหลักฐานที่แสดงให้เห็นว่าผู้ได้รับการเสนอชื่อเป็นผู้ที่เหมาะสมกับการเป็นกรรมการ และมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 6 ทั้งนี้ ภายในหกสิบวันนับแต่วันที่มิเหตุทำให้ต้องมีการเลือกบุคคลให้ดำรงตำแหน่งดังกล่าว มิติในการเสนอชื่อต้องมีคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสามในสี่ของจำนวนกรรมการสรรหาทั้งหมดเท่าที่มีอยู่

(2) ให้ประธานวุฒิสภาเรียกประชุมวุฒิสภาเพื่อมีมติเลือกผู้ได้รับการเสนอชื่อตาม (1) ซึ่งต้องกระทำโดยวิธีลงคะแนนลับ ในการนี้ให้ผู้ซึ่งได้รับคะแนนสูงสุด และมีคะแนนมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภาตามลำดับเป็นผู้ได้รับเลือกเป็นกรรมการ แต่ถ้าไม่มีผู้ได้รับเลือกเป็นกรรมการหรือมีผู้ได้รับเลือกเป็นกรรมการไม่ครบสิบเอ็ดคน ให้นำรายชื่อผู้ไม่ได้รับเลือกในคราวแรกนั้นมาให้สมาชิกวุฒิสภาออกเสียงลงคะแนนอีกครั้งหนึ่ง และในกรณีนี้ให้ถือว่าผู้ได้รับคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา เป็นผู้ได้รับเลือกเป็นกรรมการ ถ้ามีผู้ได้คะแนนเสียงเท่ากันอันเป็นเหตุให้มีผู้ได้รับเลือกเกินสิบเอ็ดคน ให้ประธานวุฒิสภาจับสลากว่าผู้ใดเป็นผู้ได้รับเลือก ในกรณีที่ไม่มีผู้ใด ได้รับเลือกเป็นกรรมการ หรือ ได้รับเลือกเป็นกรรมการ ไม่ครบสิบเอ็ดคน ให้คณะกรรมการสรรหาคำเนินการสรรหาและจัดทำบัญชีรายชื่อบุคคลตาม(1) เพื่อเสนอวุฒิสภาลงมติเลือกใหม่ให้ผู้ได้รับเลือกตาม (2) ประชุมและเลือกกันเองให้คนหนึ่งเป็นประธานกรรมการแล้วแจ้งผลให้ประธานวุฒิสภาทราบ และให้ประธานวุฒิสภานำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงแต่งตั้งต่อไป

มาตรา 9 กรรมการต้องปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างเป็นอิสระและเป็นกลาง รวมทั้งต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมของชาติและประชาชนประกอบด้วย

ให้กรรมการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต

มาตรา 10 กรรมการมีวาระการดำรงตำแหน่งหกปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง และให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียวกรรมการซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระต้องปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่ากรรมการซึ่งได้รับแต่งตั้งใหม่จะเข้ารับหน้าที่เพื่อให้ได้มาซึ่งกรรมการชุดใหม่เข้ามาปฏิบัติหน้าที่เมื่อสิ้นสุดวาระของกรรมการชุดเดิม ให้ดำเนินการสรรหาและเลือกกรรมการชุดใหม่ก่อนครบวาระของกรรมการชุดเดิมเป็นระยะเวลาหกสิบวัน

มาตรา 11 สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของแต่ละสภา มีสิทธิร้องขอต่อประธานวุฒิสภาเพื่อให้วุฒิสภามีมติให้ถอดถอนกรรมการออกจากตำแหน่งเพราะเหตุที่กรรมการนั้นปฏิบัติหน้าที่โดยไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมของชาติและประชาชน หรือไม่เป็นกลางหรือมีความประพฤติเสื่อมเสียหรือบกพร่องทางศีลธรรมจรรยาที่อาจมีผลกระทบหรือก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงต่อการดำรงตำแหน่งหน้าที่ หรือต่อการส่งเสริมหรือคุ้มครองสิทธิมนุษยชน หรือมีส่วนได้เสียในกิจการหรือธุรกิจใด ๆ ที่อาจมีผลกระทบโดยตรงหรือก่อให้เกิดความเสียหายทำนองเดียวกัน หรือมีหรือเคยมีพฤติการณ์ในการละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือบกพร่องต่อหน้าที่อย่างร้ายแรงมติของวุฒิสภาตามวรรคหนึ่งต้องได้คะแนนเสียง ไม่น้อยกว่าสามในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา

มาตรา 12 นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ กรรมการพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- (1) ตาย
- (2) ลาออก
- (3) ขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 6
- (4) กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา 7
- (5) วุฒิสภามีมติให้ถอดถอนออกจากตำแหน่งตามมาตรา 11
- (6) วุฒิสภามีมติให้ถอดถอนออกจากตำแหน่งตามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการ

ป้องกันและปราบปรามการทุจริต

เมื่อมีกรณีตามวรรคหนึ่ง ให้กรรมการเท่าที่เหลืออยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้และให้ถือว่าคณะกรรมการประกอบด้วยกรรมการเท่าที่มีอยู่เว้นแต่มีกรรมการเหลืออยู่ไม่ถึงเจ็ดคน

มาตรา 13 เมื่อกรรมการพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา 12 ให้เริ่มดำเนินการตามมาตรา 8 ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง ในกรณีนี้ให้คณะกรรมการสรรหาจัดทำบัญชีรายชื่อบุคคลเป็นจำนวนสองเท่าของผู้ซึ่งพ้นจากตำแหน่งเสนอต่อประธานวุฒิสภา ในกรณีที่กรรมการพ้นจากตำแหน่งในระหว่างที่อยู่นอกสมัยประชุมของรัฐสภาให้ดำเนินการตามมาตรา 8 ภายในสามสิบวันนับแต่วันเปิดสมัยประชุมของรัฐสภา

มาตรา 14 การประชุมของคณะกรรมการต้องมีกรรมการมาประชุม ไม่น้อยกว่าครึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการที่มีอยู่ จึงเป็นองค์ประชุมให้ประธานกรรมการเป็นประธานในที่ประชุม ถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้กรรมการที่มาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานใน

ที่ประชุมในการวินิจฉัยชี้ขาดให้ถือเสียงข้างมาก ถ้ามีคะแนนเสียงเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

ในการประชุม ถ้ามีการพิจารณาเรื่องที่กรรมการผู้ใดมีส่วนได้เสีย กรรมการผู้นั้น ไม่มีสิทธิเข้าประชุม

มาตรา 15 คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (1) ส่งเสริมการเคารพและการปฏิบัติตามหลักสิทธิมนุษยชนทั้งในระดับประเทศและระหว่างประเทศ
- (2) ตรวจสอบและรายงานการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนหรืออันไม่เป็นไปตามพันธกรณีระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคี และเสนอมาตรการการแก้ไขที่เหมาะสมต่อบุคคลหรือหน่วยงานที่กระทำหรือละเลยการกระทำดังกล่าวเพื่อดำเนินการ ในกรณีที่น่าสงสัยว่าไม่มีการดำเนินการตามที่เสนอให้รายงานต่อรัฐสภาเพื่อดำเนินการต่อไป
- (3) เสนอแนะนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับต่อรัฐสภา และคณะรัฐมนตรีเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน
- (4) ส่งเสริมการศึกษา การวิจัย และการเผยแพร่ความรู้ด้านสิทธิมนุษยชน
- (5) ส่งเสริมความร่วมมือและการประสานงานระหว่างหน่วยราชการ องค์กรเอกชน และองค์กรอื่นในด้านสิทธิมนุษยชน
- (6) จัดทำรายงานประจำปีเพื่อประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนภายในประเทศเสนอต่อรัฐสภาและคณะรัฐมนตรี และเปิดเผยต่อสาธารณชน
- (7) ประเมินผลและจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีเสนอต่อรัฐสภา
- (8) เสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีและรัฐสภาในกรณีที่ประเทศไทยจะเข้าเป็นภาคีสันธิสัญญาเกี่ยวกับการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน
- (9) แต่งตั้งอนุกรรมการเพื่อปฏิบัติงานตามที่คณะกรรมการมอบหมาย
- (10) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นซึ่งกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ

มาตรา 16 ให้ประธานกรรมการและกรรมการเป็นผู้ปฏิบัติงานประจำเต็มเวลาโดยได้รับค่าตอบแทนเป็นรายเดือนและค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปปฏิบัติงาน ตามหลักเกณฑ์และอัตราที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกาให้อนุกรรมการได้รับค่าตอบแทนเป็นเบี้ยประชุมและค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปปฏิบัติงาน ตามหลักเกณฑ์และอัตราที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

หมวด 2

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

มาตรา 17 ให้มีสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเป็นส่วนราชการสังกัดรัฐสภา ตามกฎหมายว่าด้วยการจัดระเบียบปฏิบัติราชการฝ่ายรัฐสภา โดยอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของประธานกรรมการ

มาตรา 18 สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับกิจการทั่วไปของคณะกรรมการ และให้มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (1) รับผิดชอบงานธุรการของคณะกรรมการ
- (2) รับคำร้องเกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนเพื่อเสนอต่อคณะกรรมการและดำเนินการสืบสวนหรือตรวจสอบเกี่ยวกับเรื่องที่มีการยื่นคำร้องตามที่คณะกรรมการมอบหมาย
- (3) ศึกษาและสนับสนุนให้มีการศึกษาและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน
- (4) ประสานงานกับหน่วยราชการ องค์กรเอกชน หรือองค์กรอื่นในด้านสิทธิมนุษยชน ในการดำเนินการเพื่อคุ้มครองสิทธิมนุษยชน
- (5) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

มาตรา 19 ให้ข้าราชการสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เป็นข้าราชการรัฐสภาสามัญตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายรัฐสภา

บรรดาอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการข้าราชการฝ่ายรัฐสภาให้เป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และให้ประธานกรรมการเป็นผู้ใช้อำนาจในการบริหารราชการและการบริหารงานบุคคลสำหรับข้าราชการของสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามกฎหมายว่าด้วยการจัดระเบียบปฏิบัติราชการฝ่ายรัฐสภาและกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายรัฐสภา

มาตรา 20 ให้สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติคนหนึ่ง รับผิดชอบการปฏิบัติงานของสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติขึ้นตรงต่อประธานกรรมการและเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการและลูกจ้างสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ โดยจะให้มีรองเลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเป็นผู้ช่วยสั่งและปฏิบัติราชการด้วยก็ได้

มาตรา 21 ให้สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ เสนอบประมาณรายจ่ายประจำปีผ่านประธานรัฐสภาเพื่อเสนอให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาจัดสรรงบประมาณให้พอเพียงกับการบริหารงาน โดยอิสระของคณะกรรมการไว้ในร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีหรือร่างพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม แล้วแต่กรณี ในการนี้ ถ้าประธานกรรมการร้องขอ คณะรัฐมนตรีสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา หรือคณะกรรมการ อาจอนุญาตให้ประธานกรรมการหรือผู้ที่ประธานกรรมการมอบหมายมาชี้แจงก็ได้

หมวด 3

การตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน

มาตรา 22 ในกรณีที่มีการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนและมีใช่เป็นเรื่องที่มีการฟ้องร้องเป็นคดีอยู่ในศาลหรือที่ศาลพิพากษาหรือมีคำสั่งเด็ดขาดแล้ว ให้คณะกรรมการมีอำนาจตรวจสอบและเสนอมาตรการการแก้ไขตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 23 บุคคลใดที่ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนมีสิทธิยื่นคำร้อง โดยทำเป็นหนังสือและต้องมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- (1) ชื่อและที่อยู่ของผู้ร้องหรือผู้ทำการแทน
- (2) ข้อเท็จจริงและพฤติการณ์อันเป็นเหตุแห่งการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็น

การละเมิดสิทธิมนุษยชน

(3) ลายมือชื่อของผู้ร้องหรือผู้ทำการแทนที่ได้รับมอบหมายเป็นหนังสือจากผู้มีสิทธิยื่นคำร้อง การร้องเรียนด้วยวาจาให้กระทำได้ตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนดคำร้องให้ยื่น ณ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ หรือส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ หรือจะยื่นต่อกรรมการคนใดคนหนึ่งหรือองค์การเอกชนด้านสิทธิมนุษยชนเพื่อส่งต่อไปยังสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ หรือด้วยวิธีการอื่นใดตามที่คณะกรรมการกำหนดก็ได้ เมื่อได้รับคำร้องตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติแจ้งผู้ร้องหรือผู้ทำการแทน โดยไม่ชักช้า ทั้งนี้ ต้องไม่เกินสามวันนับแต่วันที่รับคำร้อง

มาตรา 24 ในกรณีที่มีการร้องเรียนจากผู้ซึ่งถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อองค์การเอกชนด้านสิทธิมนุษยชน หรือในกรณีที่ปรากฏแก่องค์การเอกชนดังกล่าวว่ามีการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน เมื่อองค์การเอกชนดังกล่าวได้พิจารณาเบื้องต้นแล้วเห็นว่ากรณีมีมูลก็อาจเสนอเรื่องให้คณะกรรมการดำเนินการต่อไปได้ องค์การเอกชนด้านสิทธิมนุษยชนตามวรรคหนึ่งต้องเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายไทย ซึ่งมีการดำเนินกิจการเกี่ยวข้อง โดยตรงกับการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนตามที่คณะกรรมการกำหนด และมีได้มีวัตถุประสงค์ในทางการเมืองหรือมุ่งค้าหาทำไรจากการดำเนินกิจการดังกล่าว

มาตรา 25 ในกรณีที่คณะกรรมการเห็นสมควร ให้มีการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนในกรณีใด หรือในกรณีที่คณะกรรมการได้รับคำร้องว่ามีการละเมิดสิทธิมนุษยชนตามมาตรา 23 หรือได้รับเรื่องจากองค์การเอกชนด้านสิทธิมนุษยชนตามมาตรา 24 และเห็นว่ากรณีดังกล่าวมีมูลและอยู่ในอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ให้คณะกรรมการแจ้งไปยังบุคคลหรือหน่วยงานที่ถูกอ้างว่าเป็นผู้ละเมิดสิทธิมนุษยชน หรือบุคคลหรือหน่วยงานที่คณะกรรมการเห็นว่าเกี่ยวข้องกับการละเมิดสิทธิมนุษยชน เพื่อให้บุคคลหรือหน่วยงานนั้นชี้แจงข้อเท็จจริงภายในระยะเวลาที่คณะกรรมการกำหนด ในการแจ้งดังกล่าวให้คณะกรรมการสรุปรายละเอียด

ข้อเท็จจริงให้เพียงพอแก่การชี้แจงได้ โดยถูกต้องครบถ้วนด้วย ในกรณีที่คณะกรรมการเห็นว่าเรื่องที่รับมาไม่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการหรือไม่รับไว้พิจารณา ให้แจ้งผู้ร้องหรือองค์กรเอกชนด้านสิทธิมนุษยชนที่ส่งเรื่องทราบโดยไม่ชักช้า และเพื่อประโยชน์แก่การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนจะส่งเรื่องต่อไปให้บุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการนั้นดำเนินการแก้ไขตามที่เห็นสมควรต่อไปก็ได้ ในกรณีที่คณะกรรมการเห็นว่าเรื่องที่รับมาควรได้รับการพิจารณาแก้ไขโดยองค์กรอื่นซึ่งมีอำนาจหน้าที่คณะกรรมการอาจส่งเรื่องให้องค์กรนั้นพิจารณาได้ไม่ว่าเรื่องดังกล่าวจะอยู่ระหว่างการดำเนินการของคณะกรรมการในขั้นตอนใด ในกรณีนี้ คณะกรรมการอาจมีหนังสือสอบถามผลการดำเนินการไปยังองค์กรนั้นได้ และหากปรากฏว่าองค์กรนั้นยังมิได้ดำเนินการเป็นประการใดหรือไม่รับเรื่องดังกล่าวไว้พิจารณา คณะกรรมการอาจรับ

เรื่องกลับไปพิจารณาหากเป็นเรื่องที่อยู่ภายใต้อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการได้ในการส่งเรื่องให้องค์กรอื่นพิจารณาหรือการรับเรื่องกลับไปพิจารณาตามวรรคสาม ให้คณะกรรมการแจ้งให้ผู้ร้องหรือองค์กรเอกชนด้านสิทธิมนุษยชนที่ส่งเรื่องทราบโดยไม่ชักช้าด้วย

มาตรา 26 เมื่อพ้นกำหนดระยะเวลาการชี้แจงข้อเท็จจริงตามมาตรา 25 วรรคหนึ่งแล้ว ให้คณะกรรมการดำเนินการพิจารณาตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน โดยต้องให้โอกาสผู้ร้องหรือผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้ถูกกล่าวหาชี้แจงรายละเอียด และเสนอพยานหลักฐานตามสมควรเพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำที่มีการอ้างว่าเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนในการพิจารณาตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนตามวรรคหนึ่ง หากคู่กรณีต้องมาปรากฏตัวต่อหน้าคณะกรรมการ คู่กรณีมีสิทธินำทนายความหรือที่ปรึกษาของตนเข้ามาในกระบวนการพิจารณาตรวจสอบได้ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการกำหนดในการพิจารณาตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน คณะกรรมการอาจแต่งตั้งคณะอนุกรรมการคณะหนึ่งหรือหลายคณะเพื่อทำหน้าที่สืบสวนและสอบสวนข้อเท็จจริง รับฟังคำชี้แจงและพยานหลักฐาน และจัดทำรายงานตามระเบียบที่คณะกรรมการกำหนดเสนอต่อคณะกรรมการได้ ในการนี้ ให้คณะอนุกรรมการมีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับคณะกรรมการ เว้นแต่คณะกรรมการจะกำหนดเป็นอย่างอื่น ในการปฏิบัติหน้าที่ตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน คณะกรรมการอาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อช่วยเหลือการปฏิบัติงานก็ได้

มาตรา 27 ในระหว่างการพิจารณาตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนของคณะกรรมการ ถ้าคณะกรรมการเห็นว่าอาจดำเนินการไกล่เกลี่ยได้ ให้คณะกรรมการดำเนินการไกล่เกลี่ยบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้คู่กรณีทำความตกลงเพื่อประนีประนอมและแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน ถ้าปรากฏว่าคู่กรณียินยอมตกลงเพื่อประนีประนอมและแก้ไขปัญหาและคณะกรรมการเห็นว่าการตกลงนั้นอยู่ในกรอบของการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนให้คณะกรรมการจัดให้มีการจัดทำข้อตกลงระหว่างคู่กรณีเป็นหนังสือไว้และให้ยุติเรื่องในกรณีที่ปรากฏแก่คณะกรรมการในภายหลังว่ามีการปฏิบัติที่ไม่เป็นไปตามข้อตกลงเป็นหนังสือตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการดำเนินการพิจารณาตรวจสอบตามอำนาจหน้าที่ต่อไป

มาตรา 28 ภายใต้บังคับมาตรา 27 เมื่อคณะกรรมการได้ดำเนินการตรวจสอบเสร็จสิ้นแล้ว หากคณะกรรมการเห็นว่ามีการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน ให้คณะกรรมการจัดทำรายงานผลการตรวจสอบซึ่งต้องระบุรายละเอียดข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับเหตุการณ์แห่งการละเมิดสิทธิมนุษยชน เหตุผลที่มีความเห็นดังกล่าว และมาตรการการแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนซึ่งต้องกำหนดให้ชัดเจนว่าบุคคลหรือหน่วยงานใดมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายในเรื่องใดและด้วยวิธีการอย่างไร รวมทั้งระยะเวลาในการดำเนินการตามมาตรการดังกล่าวในการกำหนดมาตรการการแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนตามวรรคหนึ่ง

คณะกรรมการอาจกำหนดให้บุคคลหรือหน่วยงานดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ด้วยวิธีใดที่เห็นเหมาะสมเพื่อป้องกันมิให้มีการละเมิดสิทธิมนุษยชนในลักษณะทำนองเดียวกันอีกก็ได้ ในกรณีที่คณะกรรมการเห็นว่าการกระทำหรือละเลยการกระทำดังกล่าวไม่เป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน แต่มีการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมซึ่งสมควรแก่การแก้ไขเยียวยาความเสียหายให้กับผู้ถูกระทำเช่นนั้น คณะกรรมการอาจกำหนดแนวทางการแก้ไขเพื่อแจ้งให้บุคคลหรือหน่วยงานดำเนินการตามความเหมาะสมภายใต้อำนาจหน้าที่ของบุคคลหรือหน่วยงานนั้น ได้ให้คณะกรรมการแจ้งรายงานผลการตรวจสอบไปยังบุคคลหรือหน่วยงานที่มีหน้าที่ต้องดำเนินการตามรายงานผลการตรวจสอบ โดยเร็ว และในกรณีที่เรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องที่มีการยื่นคำร้องให้แจ้งไปยังผู้ร้องทราบด้วย

มาตรา 29 เมื่อบุคคลหรือหน่วยงานได้รับแจ้งรายงานผลการตรวจสอบตามมาตรา 28 แล้ว ให้ดำเนินการตามมาตรการการแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด และแจ้งผลการดำเนินการให้คณะกรรมการทราบในกรณีที่การดำเนินการตามมาตรการการแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนไม่อาจกระทำให้แล้วเสร็จได้ภายในระยะเวลาที่กำหนด ให้บุคคลหรือหน่วยงานขอขยายระยะเวลาการดำเนินการไปยังคณะกรรมการพร้อมทั้งเหตุผลและระยะเวลาที่ขอขยายก่อนที่กำหนด ระยะเวลาเดิมจะสิ้นสุดลง แต่ทั้งนี้ ห้ามมิให้ขอขยายระยะเวลาการดำเนินการมากกว่าสองครั้ง

มาตรา 30 เมื่อพ้นกำหนดระยะเวลาตามมาตรา 29 แล้ว ถ้าบุคคลหรือหน่วยงานมิได้มีการดำเนินการตามมาตรการการแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือดำเนินการแล้วแต่ยังไม่แล้วเสร็จ โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร ให้คณะกรรมการรายงานต่อนายกรัฐมนตรีเพื่อสั่งการให้มีการดำเนินการตามมาตรการการแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนภายในหกสิบวันนับแต่วันที่ได้รับรายงาน ในการนี้ให้คณะกรรมการกำหนดรายละเอียดในการใช้อำนาจตามกฎหมายเพื่อการสั่งการของนายกรัฐมนตรีด้วย เว้นแต่การดำเนินการตามมาตรการการแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนนั้น ไม่อยู่ในอำนาจของนายกรัฐมนตรีที่จะสั่งการได้ ให้คณะกรรมการดำเนินการตามมาตรา 31

มาตรา 31 ในกรณีที่ปรากฏว่าไม่มีการดำเนินการหรือสั่งการให้ดำเนินการตามมาตรการการแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนตามมาตรา 30 ให้คณะกรรมการรายงานต่อรัฐสภาเพื่อดำเนินการต่อไป ทั้งนี้ ในการรายงานต่อรัฐสภาดังกล่าว หากคณะกรรมการเห็นว่าจะเป็นการประโยชน์ต่อประชาชนโดยส่วนรวม

คณะกรรมการจะเผยแพร่กรณีที่ไม่มีการดำเนินการตามมาตรการการแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชน นั้นให้สาธารณชนทราบก็ได้

มาตรา 32 ในการปฏิบัติหน้าที่ให้คณะกรรมการมีอำนาจดังต่อไปนี้

(1) มีหนังสือสอบถามส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจเพื่อให้มีหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงหรือให้ความเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติราชการหรืองานใด ๆ หรือส่งวัตถุเอกสาร หรือพยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือส่งผู้แทนมาชี้แจงหรือให้ถ้อยคำประกอบการพิจารณาได้

(2) มีหนังสือเรียกบุคคล นิติบุคคล หรือหน่วยงานเอกชนที่เกี่ยวข้องมาให้ถ้อยคำหรือให้ส่งวัตถุ เอกสาร หรือพยานหลักฐานอื่นที่เกี่ยวข้องมาตามวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนดการส่งหนังสือเรียกให้ส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ ณ ภูมิลำเนาหรือสำนักงานของผู้รับ ในกรณีที่ไม้อาจส่งหนังสือเรียกให้แก่ผู้รับตามวิธีดังกล่าวได้หรือไม่มีการปฏิบัติตามหนังสือเรียกภายในระยะเวลาอันสมควร ให้คณะกรรมการส่งโดยวิธีดังกล่าวอีกครั้งหนึ่งหรือจะจัดส่งโดยวิธีอื่นตามที่คณะกรรมการเห็นสมควร

(3) ดำเนินการขอให้ศาลที่มีเขตอำนาจออกหมายเพื่อเข้าไปในเคหสถานหรือสถานที่ใด ๆ เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบข้อเท็จจริงหรือเพื่อรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งต้องกระทำเท่าที่จำเป็นและ โดยไม่ชักช้า ก่อนการตรวจสอบหรือรวบรวมพยานหลักฐานดังกล่าวให้กรรมการหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งได้รับมอบหมายแสดงความบริสุทธิ์เสียก่อนและเท่าที่สามารถกระทำได้ ให้ดำเนินการต่อหน้าผู้ครอบครองหรือดูแลสถานที่หรือผู้ซึ่งเกี่ยวข้อง หรือถ้าหาบุคคลดังกล่าวนั้นไม่ได้ก็ให้ดำเนินการต่อหน้าบุคคลอื่นอย่างน้อยสองคนซึ่งได้ขอรับรองมาเป็นพยาน ในการนี้ ให้ผู้ครอบครองหรือดูแลสถานที่หรือผู้ซึ่งเกี่ยวข้องให้ความ

ร่วมมือเพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของกรรมการหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งได้รับมอบหมายเป็นไปโดยสะดวก

(4) วางระเบียบเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธีการจ่ายค่าเบี้ยเลี้ยงและค่าเดินทางของพยานบุคคลหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ที่คณะกรรมการแต่งตั้งเพื่อทำการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน

มาตรา 33 ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้กรรมการ อนุกรรมการหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ที่คณะกรรมการแต่งตั้งเพื่อทำการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา

หมวด 4

บทกำหนดโทษ

มาตรา 34 ผู้ใดไม่มาให้ถ้อยคำ หรือไม่ส่งวัตถุ เอกสาร หรือพยานหลักฐานที่ถูกเรียกหรือถูกส่งให้ส่งตามมาตรา 32 (2) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

มาตรา 35 ผู้ใดต่อสู้หรือขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรา 32 (3) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

บทเฉพาะกาล

มาตรา 36 ภายในหกสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับให้คณะกรรมการสรรหากรรมการ
เริ่มดำเนินการสรรหาเพื่อเลือกกรรมการตามมาตรา 8

มาตรา 37 ในกรณีที่มีการสรรหากรรมการในระหว่างที่ยังไม่มีประธานศาลปกครองสูงสุด
เลขาธิการคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และองค์การเอกชนตามมาตรา 24 ให้คณะกรรมการสรรหา
กรรมการตามมาตรา 8 ประกอบด้วย ประธานศาลฎีกาอัยการสูงสุด นายกษัตริย์ยศ นายความ อธิการบดีหรือ
ผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่เป็นนิติบุคคลแห่งละหนึ่งคนซึ่งเลือกกันเองให้เหลือห้าคน ผู้แทนองค์การเอกชน
ด้านสิทธิมนุษยชนที่ได้ขึ้นทะเบียนไว้กับสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาภายในสามสิบวันนับแต่วันที่
พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับแห่งละหนึ่งคนซึ่งเลือกกันเองให้เหลือสิบคน ผู้แทนพรรคการเมืองทุกพรรคที่มี
สมาชิกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรพรรคละหนึ่งคนซึ่งเลือกกันเองให้เหลือห้าคน ผู้แทนสื่อมวลชนใน
กิจการหนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง และวิทยุโทรทัศน์ ซึ่งเลือกกันเองกิจการละหนึ่งคนรวมเป็น
สามคนเป็นกรรมการ และเลขาธิการวุฒิสภาเป็นเลขานุการหลักเกณฑ์และวิธีการขึ้นทะเบียนขององค์การ
เอกชนด้านสิทธิมนุษยชนตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่ประธานวุฒิสภากำหนด

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

ชวน หลีกภัย

นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ:- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่มาตรา 199 และมาตรา 200 ของ
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้มีคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติทำหน้าที่ตรวจสอบ
และรายงานการกระทำหรือการละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนหรืออันไม่เป็นไปตาม
พันธกรณีระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยเป็นภาคีและเสนอมาตรการการแก้ไขที่
เหมาะสม รวมทั้งอำนาจหน้าที่ในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนไม่ว่าจะเป็นการเสนอแนะ
นโยบายต่อรัฐสภาและคณะรัฐมนตรี หรือการส่งเสริมการศึกษา การวิจัย ความร่วมมือและการประสานงาน
ระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ตลอดจนการจัดทำรายงานประจำปี โดยได้กำหนดให้อำนาจหน้าที่อื่นของ
คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตลอดจนคุณสมบัติ ลักษณะต้องห้าม การสรรหา การเลือก การถอด
ถอน และการกำหนดค่าตอบแทนกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ สมควร
ดำเนินการให้เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญดังกล่าว จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้